

BCG

Ο ρόλος των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας

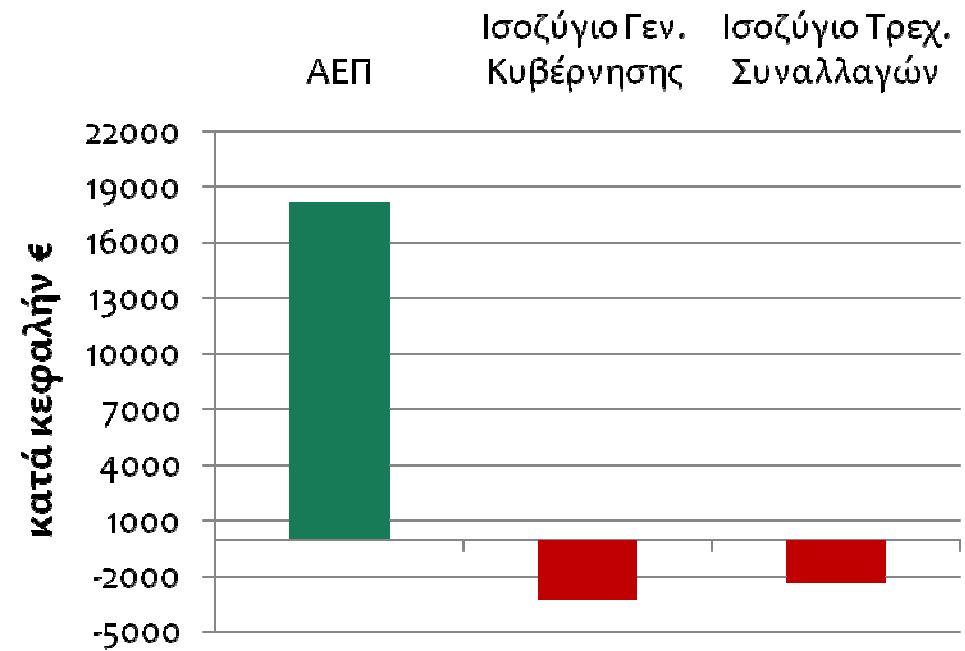
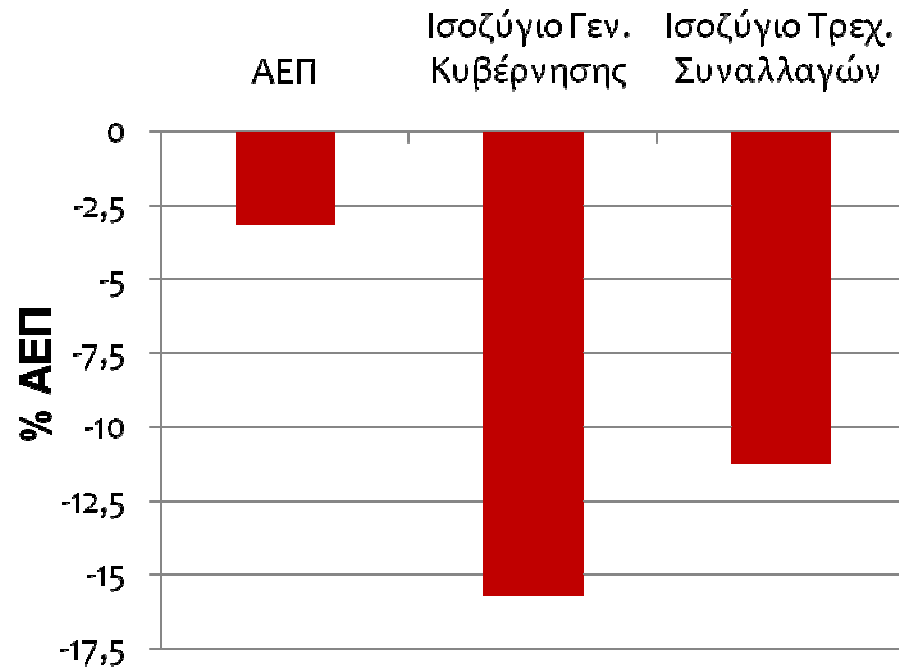
20 Μαΐου 2014

Βασικά μακροοικονομικά – δημοσιονομικά μεγέθη (% ΑΕΠ)

Μακροοικονομικά μεγέθη	2009	2013	2014
ΑΕΠ	-3.1	-3.9	0.6
Ανεργία	9.5	27.3	26
Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης	-15.7	-2.2	-2.3
Πρωτογενές ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης¹	-10.5	2.1	2.9
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	-11.2	0.7	-1.8
Πληθωρισμός	1.2	-0.9	-0.6
Σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου	20.5	12.5	13.1

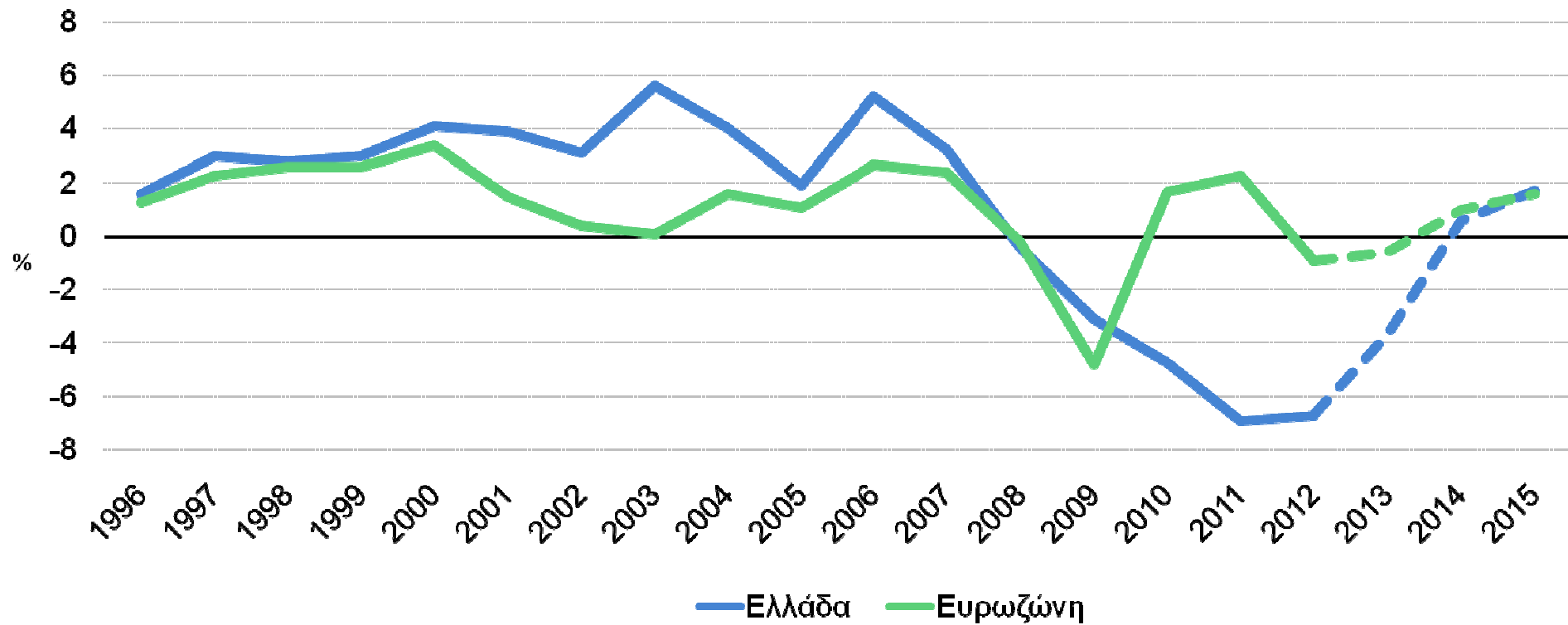
1. 2013-2014 : Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2014
 Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Τράπεζα της Ελλάδος, Για το 2014 Eurostat

Βασικά μεγέθη 2009 – ανισορροπία

Ανάπτυξη

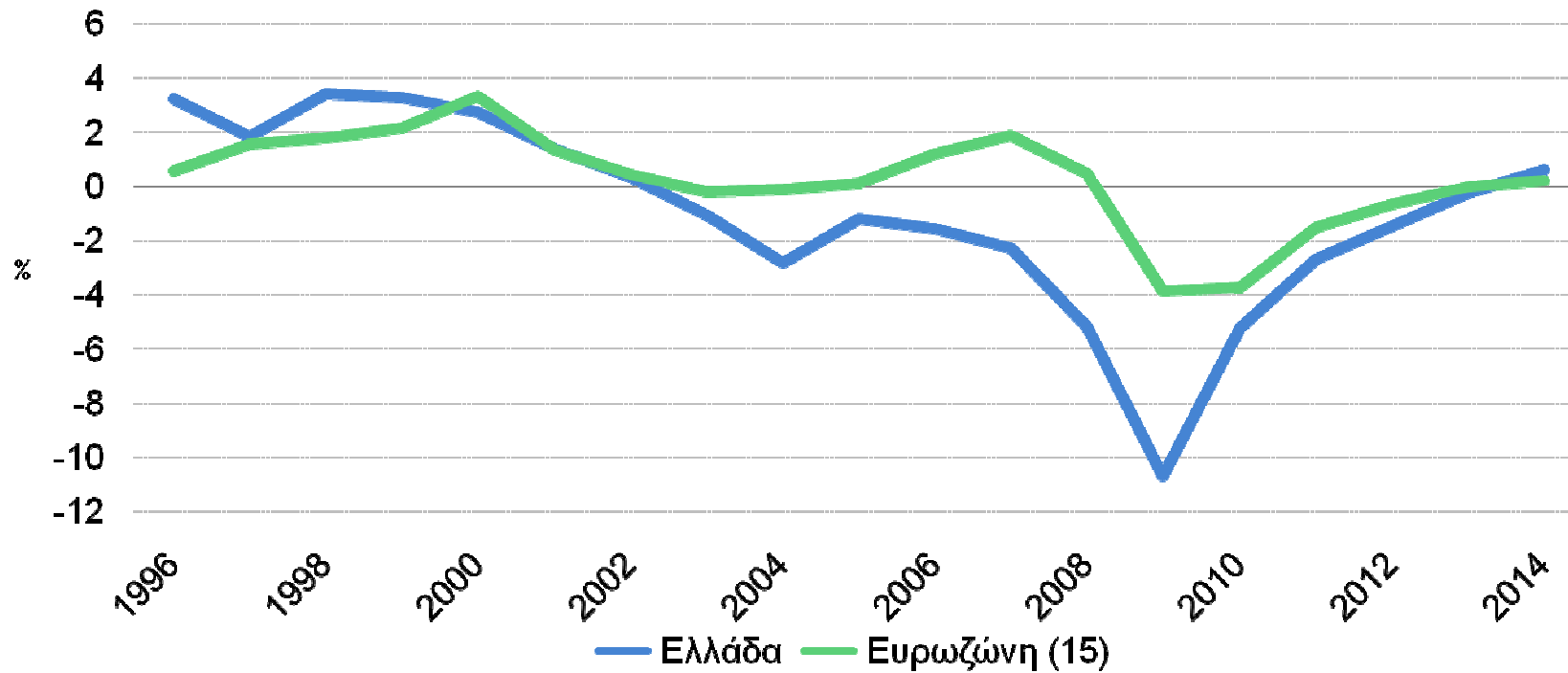
Ρυθμός μεγέθυνσης πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ (%)

Πηγή: Eurostat, European Economic Forecast, Winter 2014

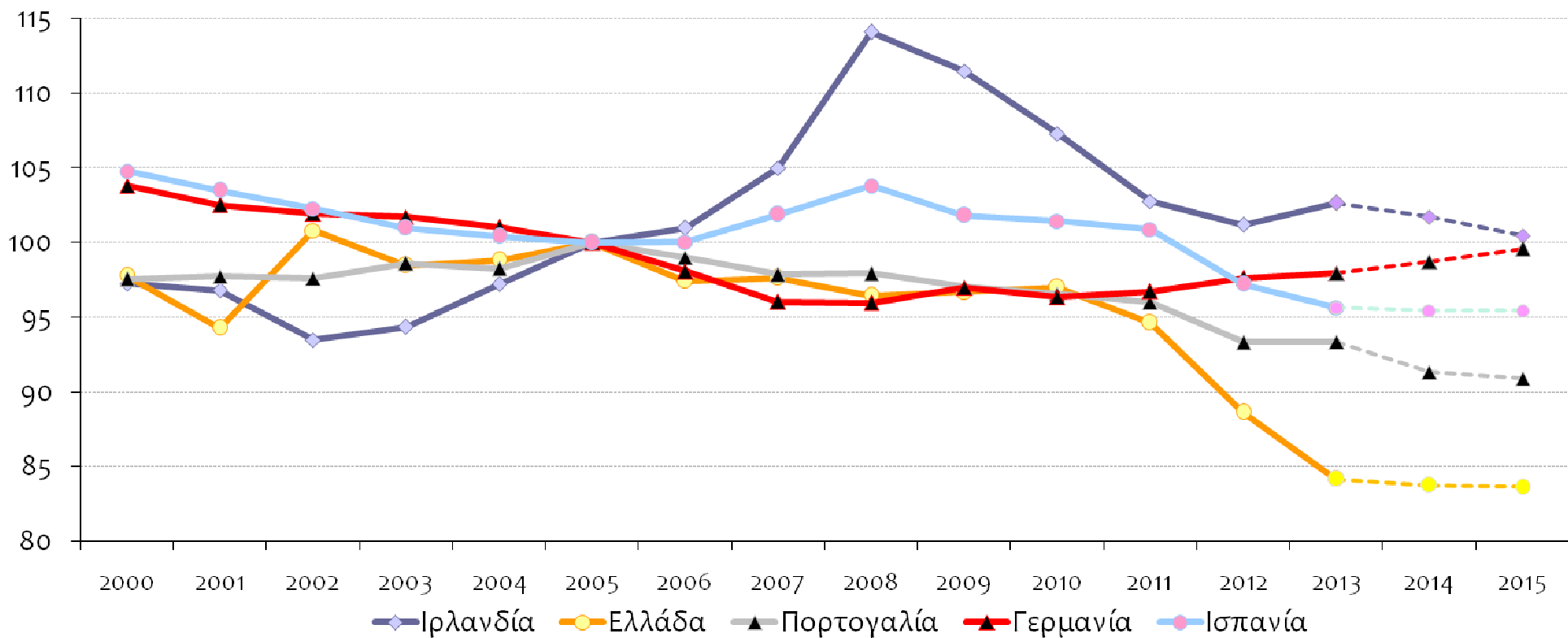
Πρωτογενές πλεόνασμα

Πρωτογενές ισοζύγιο προϋπολογισμού, ως ποσοστό του ΑΕΠ (%)

Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας

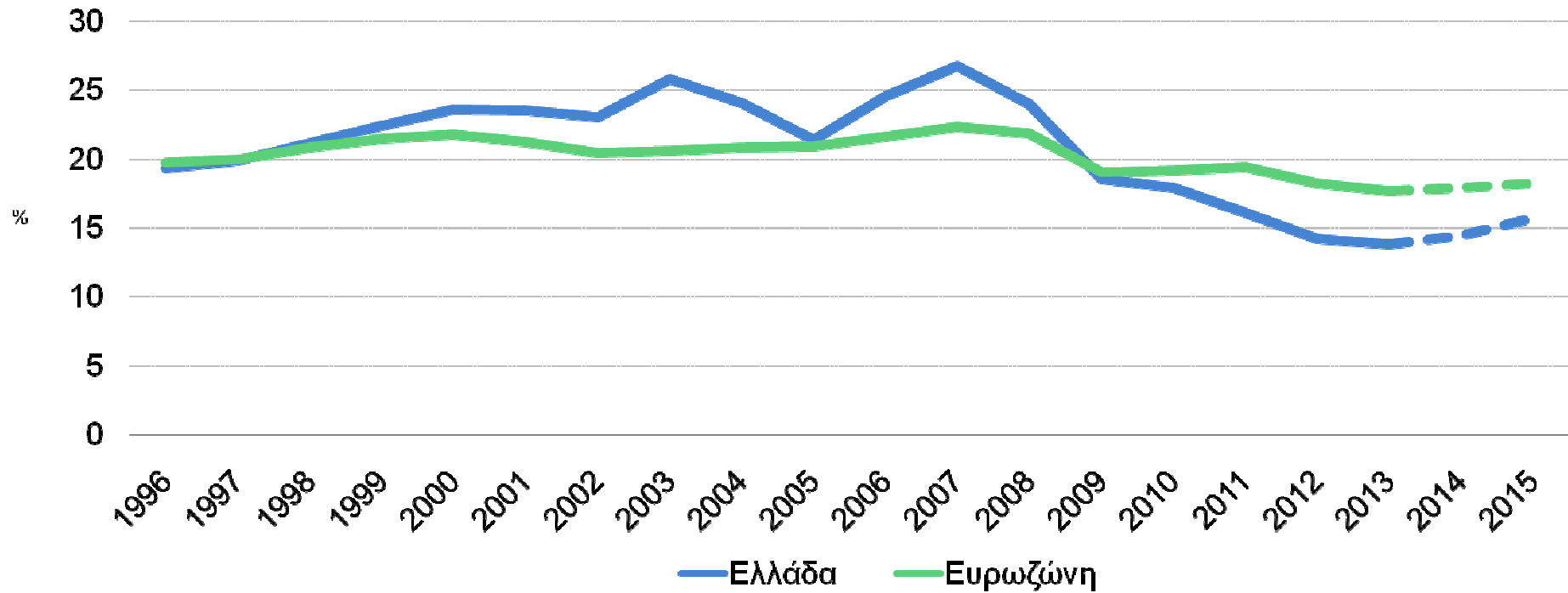
(σε πραγματικούς όρους)

Σημείωση: Συγκριτικά με την ΕΕ-15 (2005=100)
Πηγή: AMECO, DG ECFIN Ευρωπαϊκή Επιτροπή

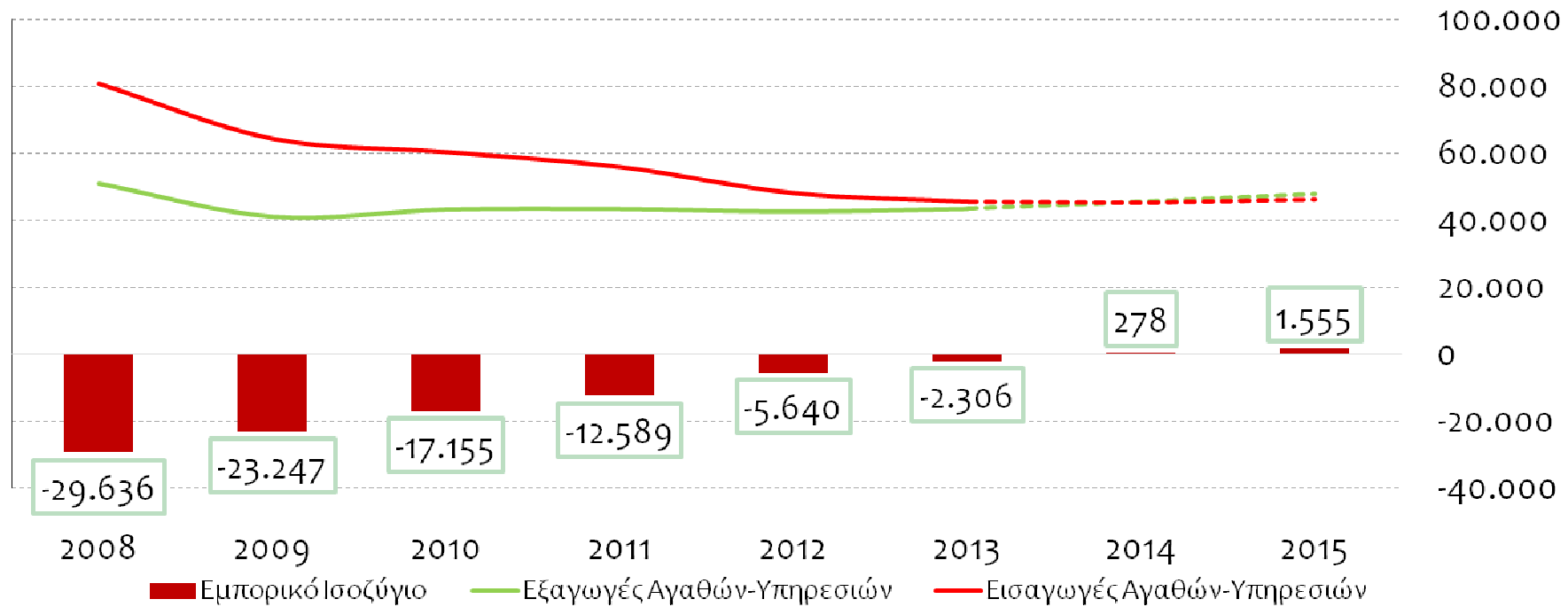
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Ακαθάριστος Σχηματισμός Κεφαλαίου, ως % του ΑΕΠ

Πηγή: AMECO, Eurostat, European Economic Forecast winter 2014

Εμπορικό Ισοζύγιο

Σημείωση: Με βάση τα στοιχεία των Εθνικών Λογαριασμών
 Πηγή: Εθνικοί Λογαριασμοί, ΕΛΣΤΑΤ, European Economic Forecast winter 2014

Η ελληνική οικονομία έχει κάνει σημαντικά βήματα προόδου αλλά είναι επιτακτική η συνέχιση των μεταρρυθμίσεων

 Η Ελληνική **οικονομία σταθεροποιείται** μετά από έξι χρόνια βαθιάς και παρατεταμένης ύφεσης. Η ισορροπία επανέρχεται στο δημοσιονομικό τομέα και το εξωτερικό ισοζύγιο

 Παρά τις θετικές εξελίξεις **παραμένει ο κίνδυνος** η ελληνική οικονομία να μην πετύχει σταθερά θετικούς και σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης

- Το κράτος, παρά την πρόοδο, εξακολουθεί να παραμένει μεγάλο και αναποτελεσματικό
- Δεν έχει επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος βαθμός εξωστρέφειας της οικονομίας
- Το φορολογικό, και το διοικητικό πλαίσιο γενικότερα, παρά τις βελτιώσεις, δεν είναι απλό, σταθερό και προβλέψιμο

 Συνολικά, δεν φαίνεται να έχει **εμπεδωθεί μια ισχυρή δυναμική ουσιαστικών μεταρρυθμίσεων** καθώς σε πολλούς τομείς παρατηρούνται καθυστερήσεις, αντιδράσεις και αδυναμία για πραγματικές τομές

 Ο βιώσιμος δρόμος για την ανάπτυξη διέρχεται από την **ουσιαστική αλλαγή του τρόπου λειτουργίας της οικονομίας σε σχέση με το παρελθόν**

- Σύγχρονο, μικρό και ευέλικτο κράτος που θα διευκολύνει τις επιχειρήσεις στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους
- Έμφαση στην εξωστρέφεια της οικονομίας με μοχλούς τους τομείς των εξαγωγών και της έρευνας & καινοτομίας
- Νέο κοινωνικό συμβόλαιο που θα επαναπροσδιορίζει την σχέση πολιτών-κράτους και θα διέπεται από αμοιβαία εμπιστοσύνη

Βασικές κατευθύνσεις μεταρρυθμιστικής πολιτικής (I/V)

- Απαραίτητος ο καθορισμός **βασικών προτεραιοτήτων** των μεταρρυθμιστικών ενεργειών. Αποφασιστικότητα για τις απαραίτητες ρήξεις, και επίτευξη ευρύτερης συναίνεσης.

- Η μεταρρυθμιστική πολιτική πρέπει να εστιάσει σε **τέσσερα χαρακτηριστικά** τα οποία καθορίζουν τις προοπτικές κάθε χώρας:
 - Διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα
 - Εξωστρέφεια
 - Ρόλος του κράτους στην οικονομία
 - Βαθμός πρόσβασης-συμμετοχής της κοινωνίας στις οικονομικές-τεχνολογικές εξελίξεις

Βασικές κατευθύνσεις μεταρρυθμιστικής πολιτικής (II/V)

Ενίσχυση διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας

Δεν εξαρτάται μόνο από το σχετικό κόστος παραγωγής, αλλά και από την **ποιότητα, το τεχνολογικό περιεχόμενο και το βαθμό διαφοροποίησης της παραγωγής**

Βελτίωση ως προς αυτά τα χαρακτηριστικά επέρχεται διεθνώς από τη **δημιουργία καινοτομιών**

Απαιτείται **υποστήριξη επενδύσεων σε ερευνητικές δραστηριότητες**, στην εφαρμογή - διάχυση των αποτελεσμάτων τους

Τόνωση εξωστρέφειας ελληνικής οικονομίας

Απαραίτητη η σταθερή ενίσχυση της διεθνοποίησης στο πλαίσιο της **μεταβολής του αναπτυξιακού προτύπου**

Απαιτούνται **μεταρρυθμίσεις στις εξαγωγικές διαδικασίες** και για την κατάλληλη προετοιμασία-ενημέρωση των επιχειρήσεων

Διευκόλυνση της δικτύωσης των επιχειρήσεων. **Κομβικός ο ρόλος των διμερών επιμελητηρίων** στην πληροφόρηση για τις αγορές των μεγαλύτερων εμπορικών εταιρών της Ελλάδας

Βασικές κατευθύνσεις μεταρρυθμιστικής πολιτικής (III/V)

Αλλαγή δομής – τρόπου λειτουργίας του κράτους

Πολυνομία, έλλειψη σαφούς ιεραρχίας ή/και κατανομής αρμοδιοτήτων στο δημόσιο τομέα, συνεχείς αλλαγές στη δομή του κράτους

- Οδηγεί σε κατακερματισμό εξουσιών, πολυδαίδαλες δομές, ανάπτυξη γραφειοκρατίας

Έλλειψη αξιόπιστου μηχανισμού επιβολής κυρώσεων

- Οδηγεί σε εκτεταμένη διαφθορά

Υψηλή συμμετοχή κράτους στην παραγωγική δραστηριότητα

- Οδηγεί σε αποκλεισμό του ιδιωτικού τομέα από συγκεκριμένες δραστηριότητες

Τούτων δεδομένων, χρειάζονται

Συγχώνευση υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων, αποσαφήνιση της ιεραρχίας, μείωση και απλοποίηση διαδικασιών

Ενίσχυση αποκεντρωμένης διοίκησης

Περιορισμός δραστηριότητας κράτους (άμεσα η έμμεσα στην παραγωγική διαδικασία)

Λειτουργία αξιόπιστων, αδιάβλητων μηχανισμών ελέγχου

Βασικές κατευθύνσεις μεταρρυθμιστικής πολιτικής (IV/V)

Πρόσβαση συμμετοχής της κοινωνίας στις οικονομικές-τεχνολογικές εξελίξεις

- Η ώθηση του νέου αναπτυξιακού προτύπου στην οικονομία και η αποδοτικότητα των μεταρρυθμίσεων εξαρτώνται από το βαθμό πρόσβασης των πολιτών σε αυτά
- Η **γρήγορη ένταξη** στο καινούργιο πλαίσιο εξελίξεων **δεν πρέπει να αφεθεί στην τύχη**
- Απαιτείται σύνολο σχετικών ενεργειών, που θα λειτουργήσει ως δίκτυ επανένταξης κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων που θα συγκροτήσουν ένα **νέο κοινωνικό συμβόλαιο**
- Ενδεικτικά, θα αφορούν στην εκπαίδευση, την κατάρτιση-επανακατάρτιση ανέργων και εργαζομένων, την αγορά εργασίας, την κοινωνική ασφάλιση

Βασικές κατευθύνσεις μεταρρυθμιστικής πολιτικής (V/V)

Για την υλοποίηση των κατευθύνσεων του μεταρρυθμιστικού κύματος αναλύονται στην παρούσα μελέτη οι **εννέα επιμέρους περιοχές παρεμβάσεων**:

- Δικαιοσύνη
- Φορολογικό πλαίσιο
- Ασφαλιστικό σύστημα
- Νεανική ανεργία
- Εκπαιδευτικό Σύστημα
- Έρευνα και καινοτομία
- Διαφθορά, γραφειοκρατία και πολυνομία
- Προμήθειες δημοσίου
- Εξαγωγικός τομέας

Για την διεξαγωγή της μελέτης χρησιμοποιήσαμε πολλαπλές πηγές από το εξωτερικό και το εσωτερικό

Εμβάθυνση σε σημαντικούς τομείς

- Δημόσιος τομέας
- Δικαιοσύνη
- Ανεργία
- Φορολογικό καθεστώς
- Ασφαλιστικό σύστημα
- Παιδεία
- Έρευνα & καινοτομία
- Διαφθορά, γραφειοκρατία και πολυνομία
- Εξαγωγικός τομέας

Εκπόνηση μελέτης
Απρίλιος - Μάϊος 2014

Βέλτιστες πρακτικές

Αξιοποίηση υπαρχουσών μελετών

- Παγκόσμια Τράπεζα
- ΟΟΣΑ
- Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ
- ΔΝΤ
- Στατιστικές Υπηρεσίες: EIU, Eurostat
- ΣΕΒ, IOBE
- Τράπεζα της Ελλάδος

Η μελέτη αναφέρεται στην πρόοδο των μεταρρυθμίσεων σε τρεις κύριες κατευθύνσεις

Τα αυξανόμενα προβλήματα εξαιτίας μιας σειράς παραγόντων, είχαν καταστήσει το ασφαλιστικό σύστημα μη βιώσιμο

Αναδιάρθρωση ασφαλιστικών φορέων

- Συγχώνευση ασφαλιστικών ταμείων κύριας ασφάλισης σε έξι
- Ενοποίηση επικουρικών ταμείων υπό το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης (Ε.Τ.Ε.Α.)
- Διαχωρισμός των κλάδων υγείας όλων των κύριων ασφαλιστικών ταμείων από τους τομείς συντάξεων τους
- Ενοποίηση των κλάδων υγείας στον Εθνικό Οργανισμό Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (Ε.Ο.Π.Υ.Υ.)

Επέκταση της περιόδου εισφορών έως την συνταξιοδότηση

- Ελάχιστη διάρκεια περιόδου εισφορών για πλήρη συνταξιοδοτικά δικαιώματα στα 40 έτη
- Αύξηση ελάχιστης ηλικίας για τη λήψη πλήρους σύνταξης (62 έτη) και γενικού ηλικιακού ορίου συνταξιοδότησης (67 έτη)

Εξορθολογισμός-διαφάνεια στις ιατροφαρμακευτικές δαπάνες του ασφαλιστικού

- Εφαρμογή ηλεκτρονικού συστήματος συνταγογράφησης φαρμάκων σε όλο το φάσμα της υγειονομικής περίθαλψης των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης

Αλλαγή του τρόπου υπολογισμού των συντάξεων

- Συνεκτίμηση όλου του ιστορικού των εισοδημάτων από εργασία
- Μείωση του ετήσιου ποσοστού αναπλήρωσης του εισοδήματος από εργασία από τη σύνταξη

Άμεσες προτεραιότητες για περαιτέρω ενίσχυση της βιωσιμότητας και της δικαιοσύνης του ασφαλιστικού

Ανταποδοτικότητα του ασφαλιστικού συστήματος

Προσθήκη ανταποδοτικού σκέλους στον πρώτο πυλώνα του ασφαλιστικού συστήματος

Ενίσχυση του δεύτερου και του τρίτου πυλώνα του ασφαλιστικού συστήματος

Εξορθολογισμός κρατικών δαπανών

Αύξηση της χρήσης των γενόσημων φαρμάκων, στο πλαίσιο της προσπάθειας περιορισμού των ιατροφαρμακευτικών δαπανών του κράτους

Αναδιάρθρωση ασφαλιστικών φορέων

Ενοποιήσεις ασφαλιστικών ταμείων κύριας ασφάλισης, προκειμένου να μην υπερβαίνουν τα τρία (μισθωτών, αυτοαπασχολούμενων, αγροτών)

Διαρθρωτικές αλλαγές με στόχο την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης

Οργάνωση εκπαιδευτικού συστήματος

- Ίδρυση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.), αρμόδιου για την επιστημονική έρευνα και μελέτη των θεμάτων που αφορούν την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Προσχολική-πρωτοβάθμια-δευτεροβάθμια εκπαίδευση

- Αναδιάρθρωση Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με προώθηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης
 - Ίδρυση των Ειδικών Επαγγελματικών Λυκείων και των Ειδικών Επαγγελματικών Γυμνασίων
 - Καθιέρωση τίτλων επαγγελματικής εκπαίδευσης και επαγγελματικών δικαιωμάτων
- Καθιέρωση φορέων μη τυπικής εκπαίδευσης (Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης, Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Κέντρα Δια βίου Μάθησης, Κολλέγια)
- Δυνατότητα φοίτησης ελλήνων μαθητών σε ξένα σχολεία που ακολουθούν ευρωπαϊκό πρόγραμμα σπουδών ή συνδυαστικό πρόγραμμα με τρίτη χώρα, χωρίς περιορισμούς

Τριτοβάθμια εκπαίδευση

- Ρύθμιση κανονιστικού πλαισίου αυτοδιοίκησης, διάρθρωσης και οργάνων διοίκησης των Α.Ε.Ι. (Ν. 4009/2011)

Άμεσες προτεραιότητες για μεγαλύτερη ευελιξία του εκπαιδευτικού συστήματος και συνεχή αναβάθμιση του

Αποκέντρωση της οργάνωσης του εκπαιδευτικού συστήματος

Μεταφορά σημαντικών διοικητικών και οικονομικών αρμοδιοτήτων από το Υπουργείο Παιδείας σε περιφερειακές υπηρεσίες

Πρωτοβάθμια-δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Αυτονομία της πρωτοβάθμιας-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

- Παροχή μεγαλύτερης αυτονομίας στις σχολικές μονάδες
- Πλήρης αποσύνδεση του Λυκείου από τη διαδικασία εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Συνεχής επιμόρφωση-αξιολόγηση εκπαιδευτικών στην Πρωτοβάθμια-Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

- Προγράμματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών
- Ουσιαστική λειτουργία της αρχής Διασφάλισης Ποιότητας για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- Ανάπτυξη διαδικασιών αυτοαξιολόγησης

Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Μεγαλύτερη αυτονομία-ευελιξία-αξιοκρατία στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

- Ουσιαστική αυτονομία, εξωστρέφεια και λογοδοσία του κάθε Ιδρύματος
- Διευκόλυνση συνεργασιών με φορείς του ιδιωτικού τομέα, με ακαδημαϊκούς και ερευνητές άλλων χωρών
- Ενδυνάμωση των μηχανισμών αξιολόγησης σε κάθε επίπεδο

Διασύνδεση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την επιχειρηματική κοινότητα

- Τα προγράμματα σπουδών πρέπει να παρέχουν γνώσεις οι οποίες να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τις εξελίξεις
- Μεγαλύτερη διασύνδεση με την αγορά εργασίας μέσω ενίσχυσης του θεσμού της πρακτικής άσκησης των σπουδαστών

Η σημασία της τεχνολογίας και της ποιότητας για την ανταγωνιστικότητα αυξάνεται στην Ελλάδα

Σύσταση δημόσιων φορέων-υπηρεσιών σχεδιασμού και πραγματοποίησης E&TA

- Σύσταση και λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Τεχνολογίας (Ε.Σ.Ε.Τ.)
 - Ανώτατο γνωμοδοτικό όργανο της Πολιτείας για τη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής Έρευνας και Τεχνολογίας
- Σύσταση σε κάθε Α.Ε.Ι. Ν.Π.Ι.Δ. για την αξιοποίηση της κινητής-ακίνητης περιουσίας του και τη διαχείριση κονδυλίων
- Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του συγκαταλέγονται η εκτέλεση ερευνητικών-τεχνολογικών προγραμμάτων, η διασύνδεση της έρευνας με την παραγωγή και η οικονομική αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων

Παροχή κινήτρων για τη δημιουργία καινοτομιών

- Θεσμοθετήθηκε η δυνατότητα δημιουργίας Κέντρων Αριστείας σε κάθε πανεπιστήμιο. Η κατανομή της πρόσθετης δημόσιας χρηματοδότησης στα Α.Ε.Ι. θα γίνεται με δείκτες – μεταξύ άλλων- ερευνητικής αριστείας

Άμεσες προτεραιότητες για το μέλλον για την ενίσχυση της έρευνας, καινοτομίας & ανάπτυξης

Υποστήριξη των συνεργασιών σε θέματα καινοτομίας-έρευνας

Ενίσχυση των συνεργασιών δημόσιου-ιδιωτικού

- ΣΔΙΤ για τη λειτουργία «ανοικτών» συστημάτων διαχείρισης καινοτομίας, καθώς και τεχνολογικών πλατφορμών
- Παροχή καθοδήγησης από τα πανεπιστήμια και τους ερευνητικούς φορείς προς τις επιχειρήσεις

Υποστήριξη νέων συνεργατικών σχηματισμών μεταξύ επιχειρήσεων για την παραγωγή καινοτομιών

- Συστάδες επιχειρήσεων (clusters), κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capitals), θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων (incubators) και «επιχειρηματικοί άγγελοι» (business angels)

Παροχή κινήτρων για E&TA

Δυνατότητες αξιοποίησης καινοτομιών σε πανεπιστήμια-ερευνητικά κέντρα

- Απευθείας εμπορική αξιοποίηση
- Ίδρυση/συμμετοχή σε επιχειρήσεις αξιοποίησης καινοτομιών ή ίδρυση τεχνολογικών επιχειρήσεων

Κίνητρα για τις επιχειρήσεις

- Φορολογικές ελαφρύνσεις (έκπτωση τμήματος των δαπανών E&TA, απαλλαγή Φ.Π.Α. για την προμήθεια εξοπλισμού)
- Ασφαλιστικές ελαφρύνσεις (μερική/πλήρης απαλλαγή καταβολής εργοδοτικών εισφορών για το προσωπικό ερευνητικών φορέων-επιχειρήσεων το οποίο συμμετέχει σε ερευνητικές δραστηριότητες)

Περαιτέρω θεσμική ολοκλήρωση του Συστήματος Καινοτομίας

Σύσταση θέσης Εθνικού Συντονιστή Καινοτομίας

Δημιουργία Εθνικού Ιδρύματος Έρευνας με καθαρά επιτελικό ρόλο, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η αριστεία και η διασύνδεση με αντίστοιχους θεσμούς σε χώρες ερευνητικά κορυφαίες

Αναβάθμιση των περιφερειών στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτικής E&TA

- Αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχουν σε περιφερειακό επίπεδο τα κοινοτικά προγράμματα Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3)

Το Ισραήλ κατάφερε να καταστεί παγκόσμιος ηγέτης στην Έρευνα & Καινοτομία μέσα από στοχευμένες μεταρρυθμίσεις

Μεταρρυθμίσεις

Αύξηση της δαπάνης για έρευνα & καινοτομία στο ~5% του ΑΕΠ

Ίδρυση ανεξάρτητων υπηρεσιών για την υποστήριξη της έρευνας & καινοτομίας

- Μέσω χρηματοδότησης, συμβουλευτικής υποστήριξης και προώθησης διακρατικών συμφωνιών
- Θέσπιση εθνικού συντονιστή για την Έρευνα & Καινοτομία

Στενή συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων και βιομηχανίας

- Τα πανεπιστήμια έχουν ιδρύσει και διοικούν δικές τους τεχνολογικές εταιρίες οι οποίες πραγματοποιούν πολλές καινοτομίες κάθε χρόνο

Αποτελέσματα

Το Ισραήλ εξάγει τεχνολογικά προϊόντα αξίας ~ €40δισ ετησίως

~30% της αύξησης του ΑΕΠ του επιχειρηματικού τομέα οφείλεται στην ανάπτυξη του τεχνολογικού τομέα² (high tech sector)

Σημαντικά έσοδα από την αξιοποίηση της έρευνας¹

- Ινστιτούτο έρευνας Weizmann (€48 εκατ.), Πανεπιστήμιο της Ιερουσαλήμ (€24 εκατ.), MIT (€21 εκατ.), Χάρβαρντ (€12 εκατ.)

1. 2004. 2. 1990-2005

Πηγή: Συνεντεύξεις με ειδικούς από την BCG, Ευρωπαϊκή Ένωση, Lach, Schiff, Trajtenberg "Together but Apart: ICT & Productivity Growth in Israel"

Οι μεταρρυθμίσεις στις διαδικασίες δημόσιων συμβάσεων διευκολύνουν ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο δημόσιου τομέα

Οργανωτική αναδιάρθρωση φορέων δημοσίων προμηθειών

- Σύσταση και λειτουργία της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.)
 - Σκοποί της η δημιουργία ενός διαφανούς, αποτελεσματικού συστήματος δημοσίων συμβάσεων και η ενίσχυση του ανταγωνισμού στην υλοποίησή τους
- Περιορισμός του κατακερματισμού των αναθετουσών αρχών μέσω:
 - Αναγόρευσης της Επιτροπής Προμηθειών Υγείας και της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου σε Κεντρικές Αναθέτουσες Αρχές
 - Ενοποίησης των αναθετουσών αρχών ανά υπουργείο / περιφέρεια, με απώτερο στόχο τη μείωσή τους κατά 90%

Ηλεκτρονική διενέργεια δημοσίων συμβάσεων

- Θέσπιση-ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.)
 - Δυνατότητα διενέργειας όλων των διαδικασιών πριν και μετά την ανάθεση με ηλεκτρονικό τρόπο
 - Σε αυτό εντάσσεται το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ.), με όλα τα στοιχεία των δημοσίων συμβάσεων αξίας άνω των €1000, ενισχύοντας τη διαφάνεια και τη διαχείριση των κρατικών πόρων

Άμεσες προτεραιότητες η επιτάχυνση των διαγωνισμών και η ενημέρωση των επιχειρήσεων για το νέο σύστημα

Περαιτέρω επιτάχυνση δημόσιων διαγωνισμών

- Υποχρεωτική διενέργεια ηλεκτρονικών διαγωνισμών μέσω Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. για όλες τις συμβάσεις άνω των €60.000 μέχρι το Σεπτέμβριο του 2015
- Μακροπρόθεσμα επέκταση χρήσης του σε συμβάσεις χαμηλότερου προϋπολογισμού
- Εκπαίδευση αναθετουσών αρχών –προσωπικού στα νέα συστήματα
- Καθιέρωση ασφαλιστικών δικλείδων για τον περιορισμό των ανέξοδων και χωρίς αιτιολογία ενστάσεων

Συμβουλευτικές υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις

- Ενεργοποίηση συμβουλευτικών δομών για την πληροφόρηση των ΜμΕ ως προς τις δυνατότητες του νέου ηλεκτρονικού συστήματος (στη Γαλλία έχει εκδοθεί πρακτικός οδηγός για εξοικείωση με το θεσμικό πλαίσιο, την κατανόηση των ζητούμενων από τις αναθέτουσες αρχές κ.α.)

Έμφαση σε ποιοτικές / καινοτόμες δημόσιες προμήθειες

- Δυνατότητα υποβολής προσφορών με καλύτερες προδιαγραφές ή/και περισσότερες δυνατότητες των ελάχιστων απαιτούμενων (στο Ηνωμένο Βασίλειο έχουν εκδοθεί σχετικές κατευθυντήριες γραμμές)
- Εφαρμογή της αρχής «value for money» στις δημόσιες προμήθειες: συνεκτίμηση όχι μόνο του κόστους απόκτησης, αλλά και του κόστους σε όλο τον κύκλο ζωής (πχ. παρεχόμενες εγγυήσεις, after sales service)

Μεταρρυθμιστική διαδικασία για την τόνωση της εξωστρέφειας και τη διεθνή δικτύωση των επιχειρήσεων

Απλοποίηση-επιτάχυνση διαδικασιών διεθνών εμπορικών δραστηριοτήτων

- Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Τελωνείων (Ο.Π.Σ.Τ.) – ICISnet
- Έλεγχος των εμπορευμάτων και εκτός τελωνείου
- Διεύρυνση του ωραρίου λειτουργίας στα δύο μεγαλύτερα τελωνεία της χώρας
- Κατάργηση της υποχρέωσης εγγραφής των εξαγωγικών επιχειρήσεων στα Ειδικά Μητρώα Εξαγωγέων των Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων
- Θέσπιση «εγκεκριμένου έμπορου» για τους εξαγωγείς αγροτικών προϊόντων

Αναδιάρθρωση δημόσιου φορέα εξωστρέφειας

- Σύσταση «Ελληνικής Εταιρίας Επενδύσεων και Εξωτερικού Εμπορίου Α.Ε.» από συγχώνευση του Ελληνικού Οργανισμού Εξωτερικού Εμπορίου (Ο.Π.Ε.) και της Invest in Greece A.E.. Βασικοί στόχοι της ως προς την εξαγωγική δραστηριότητα:
 - Βελτίωση της παροχής πληροφόρησης και υποστηρικτικών υπηρεσιών στις επιχειρήσεις
 - Στη νέα εταιρία μεταφέρθηκε το σύστημα ηλεκτρονικής διαχείρισης πληροφοριών του Υπουργείου Εξωτερικών «Agora»

Άμεσες προτεραιότητες για την βελτίωση του επιπέδου εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας

Περαιτέρω απλοποίηση-επιτάχυνση εξαγωγικών διαδικασιών

- Μέσω της λειτουργίας του Ενιαίου Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (Ε.Ο.Π.Σ.) για Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες Μιας Στάσης (Single Window-S.W.)

Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών διεθνοποίησης στις επιχειρήσεις

- Μέσω της δημιουργίας εξειδικευμένων υπηρεσιών από το κράτος (πχ. από τηλεφωνικά κέντρα, Ο.Ε.Υ. πρεσβειών)
- Καθοριστικός ο ρόλος των διμερών επιμελητηρίων στην πληροφόρηση των επιχειρήσεων
- Από κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού που θα επιφορτιστεί με θέματα διεθνοποίησης

Ταχύρυθμη διευθέτηση των φορολογικών συναλλαγών για εξαγωγές

- Συμψηφισμός οφειλών – απαιτήσεων Φ.Π.Α. στις εξαγωγές μεταξύ επιχειρήσεων – κράτους

Περαιτέρω μείωση του χρόνου διεκπεραίωσης αλλά και του κόστους των εξαγωγικών διαδικασιών

Η Αυστραλία αύξησε σημαντικά τις εξαγωγές της μέσω καινοτόμων υπηρεσιών και στοχευμένων προγραμμάτων

Μεταρρυθμίσεις

Ανεξάρτητη κυβερνητική υπηρεσία προώθησης των εξαγωγών (Austrade)

- Προωθεί συμμετοχή Αυστραλιανών εξαγωγέων σε εμπορικές εκθέσεις ξένων χωρών, διοργανώνει καμπάνιες ενημέρωσης, κα
- 94 γραφεία σε 60 χώρες ανά τον κόσμο

Στοχευμένο πρόγραμμα EMDG

- Παρέχει χρηματοδότηση στους Αυστραλιανούς εξαγωγείς, συμβουλευτικές υπηρεσίες, κλπ

Αποτελέσματα

Συνεχής αύξηση των εξαγωγών ακόμα και στα έτη της παγκόσμιας ύφεσης

Σημαντική αύξηση των εξαγωγών στην Κίνα

- από ~5% το 2002 στο 25% το 2012

Ταχύτερη αύξηση των εξαγωγών από τις υπόλοιπες ανεπτυγμένες οικονομίες

Η κυβέρνηση προχώρησε σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα απονομής της δικαιοσύνης

Ταχύτητα απονομής της δικαιοσύνης

- Σύστημα fast track σε δίκες για στρατηγικές επενδύσεις που παρακάμπτει σημαντικά νομικά εμπόδια
- Ταχύτερες διαδικασίες για αναγκαστικές εκτελέσεις-κατασχέσεις
- Άμεση εφαρμογή της κρίσης των ανώτατων δικαστηρίων σε "πιλοτικές δίκες" από τα χαμηλότερα δικαστήρια

Θεσμικές παρεμβάσεις

- Αναβάθμιση του θεσμού της διαμεσολάβησης προκειμένου να ενισχυθούν εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης των διαφορών
- Ενίσχυση του θεσμού των ειρηνοδικείων μέσω αύξησης του αριθμού των δικαστών και μεταφορά μεγάλου όγκου των υποθέσεων

Στοχευμένες πολιτικές

- Προώθηση δικαιοκρατικής αντιμετώπισης του τεράστιου όγκου μηνύσεων και εγκλήσεων
- Απλοποίηση και επίσπευση της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων

Οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να στοχεύουν στην αυξημένη εμπιστοσύνη πολιτών-επιχειρήσεων στην δικαιοσύνη

Ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης

Καινοτόμες θεσμικές παρεμβάσεις

- Θεσμοθέτηση ειδικής διαδικασίας που επιτρέπει στους δικαστές να αποφασίζουν για συγκεκριμένες υποθέσεις μέσα σε 24 ώρες
- Μηχανισμός που δίνει την δυνατότητα, κατόπιν συμφωνίας μεταξύ διάδικων, ταχύτατης έκδοσης μιας απόφασης (fast ruling)

Μεταρρύθμιση του τρόπου διοίκησης των δικαστηρίων

- Συνεχής διαχείριση της απόδοσης των δικαστηρίων (performance management)
- Εγκατάσταση και εφαρμογή προηγμένων πληροφοριακών συστημάτων

Αναδιάρθρωση του λειτουργικού μοντέλου της δικαιοσύνης

- Ανακατανομή των οργανικών θέσεων των δικαστών και των δικαστικών υπαλλήλων ανά περιοχή
- Επέκταση του ωραρίου των δικαστηρίων

Αποτελεσματικότερη απονομή της δικαιοσύνης

Αλλαγή του Πτωχευτικού Κώδικα για την ευκολότερη και ταχύτερη λύση και εκκαθάριση των εταιριών που έχουν ζήτημα βιωσιμότητας

Ενίσχυση της νομοθετικής ποιότητας μέσω της πιστής τήρησης των κανόνων νομοθετικής ποιότητας του ΟΟΣΑ

Ενδυνάμωση της εκπαίδευσης των λειτουργών της δικαιοσύνης σε βασικές αρχές λειτουργίας της οικονομίας, των αγορών και των επιχειρήσεων

Η ψηφιοποίηση των δικαστηρίων αναβάθμισε σημαντικά το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης στην Ολλανδία

Μεταρρυθμίσεις

Ψηφιοποίηση των δικαστηρίων

- Ενίσχυση των δικαστηρίων με σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα, δυνατότητες απομακρυσμένης ανάκρισης, απευθείας ηλεκτρονική σύνδεση με δημόσιες υπηρεσίες
- Επιτάχυνση των διαδικασιών και μείωση του κόστους

Στοχευμένες πολιτικές πρωτοβουλίες

- Απλοποίηση διαδικασιών (ειδικά στις αστικές υποθέσεις)
- Σύσταση ομάδας ειδικών (π.χ. ψυχομετρική ανάλυση, τεστ DNA) για την άμεση και αποτελεσματικότερη διαλεύκανση υποθέσεων

Αποτελέσματα

Το Ολλανδικό σύστημα δικαιοσύνης είναι ένα από τα ταχύτερα και αποτελεσματικότερα παγκοσμίως

- Πλέον υπάρχουν υποθέσεις στα Ολλανδικά δικαστήρια που επιλύονται μέσα σε μερικές μέρες

Ο θεσμός της δικαιοσύνης απολαμβάνει πολύ υψηλή εμπιστοσύνη από τους πολίτες

Γενναίες αλλαγές στο φορολογικό πλαίσιο που ενίσχυσαν την κοινωνική δικαιοσύνη και πολέμησαν την φοροδιαφυγή

Κοινωνική δικαιοσύνη και καταπολέμηση της φοροδιαφυγής

- Εισαγωγή ενιαίας φορολογικής κλίμακας και εξάλειψη της ειδικής φορολογικής μεταχείρισης
- Μεγαλύτερη χρήση της φορολογίας βάση τεκμαρτού εισοδήματος
- Σημαντική αύξηση προστίμων όταν οι φορολογικές δηλώσεις δεν υποβάλλονται ή υποβάλλονται εκπρόθεσμα
- Θέσπιση μόνιμου Γενικού Γραμματέα Εσόδων με αυξημένες αρμοδιότητες και πενταετή θητεία
- Ισχυροποίηση σημαντικών οργανισμών κατά της φοροδιαφυγής (π.χ. το ΣΔΟΕ έχει πλέον εξουσία να εκδίδει φορολογικά πρόστιμα)

Αναβάθμιση των ηλεκτρονικών συστημάτων

- Σύσταση Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος των Ελεγκτικών Υπηρεσιών (ELENXIS)
- Αναβάθμιση του TaxisNet για την διευκόλυνση των φορολογούμενων προκειμένου να ανταπεξέρχονται στις φορολογικές υποχρεώσεις τους
- Εκσυγχρονισμός του προγράμματος διασταύρωσης στοιχείων στο οποίο θα περιλαμβάνονται και δεδομένα άλλων χωρών

Ανάγκη για ελκυστικό φορολογικό πλαίσιο για προσέλκυση επενδύσεων

Σταθερότητα, απλοποίηση και προβλεψιμότητα

Ενίσχυση της σταθερότητας του φορολογικού πλαισίου

- Καθιέρωση διεθνώς ελκυστικού/ ανταγωνιστικού φορολογικού πλαισίου
 - Για διάστημα 10 ετών, με νόμο αυξημένης τυπικής ισχύος
- Υιοθέτηση του τυποποιημένου φορολογικού πλαισίου που προτείνεται από τον ΟΟΣΑ

Απλοποίηση του φορολογικού πλαισίου

- Πιο ενιαίο φορολογικό καθεστώς
- Κωδικοποίηση φορολογικού νόμου για αφαίρεση των ασαφειών
- Υιοθέτηση ενός κοινού και σταθερού φορολογικού συντελεστή εισοδήματος (μετά από ένα απαλλασσόμενο ποσό ανά φυσικό πρόσωπο) ή εναλλακτικά ενός συστήματος με πολύ λίγους διαφορετικούς συντελεστές

Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής

Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων

- Στρατηγικός σχεδιασμός των φορολογικών ελέγχων μετά από ανάλυση της φοροδιαφυγής
 - Π.χ. γεωγραφική περιοχή, τομείς βιομηχανιών, συγκεκριμένα προϊόντα
- Ενοποίηση και συγκέντρωση μηχανισμών είσπραξης φόρων και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης

Μείωση της διαφθοράς των εφοριακών

- Επιβολή τακτικών δηλώσεων πόθεν έσχες και διαρκής έλεγχος της περιουσίας των εφοριακών

Αναβάθμιση της διεθνούς συνεργασίας με άλλες φορολογικές αρχές

Η μεταρρύθμιση του φορολογικού πλαισίου στο Ηνωμένο Βασίλειο αύξησε τα έσοδα και προσέλκυσε ξένες επενδύσεις

Μεταρρυθμίσεις

Δημιουργία φιλικού περιβάλλοντος προς τις επιχειρήσεις

- Μείωση του εταιρικού φόρου στο 23%
- Γενναίες φοροαπαλλαγές για εταιρίες που επενδύουν σε στρατηγικούς κλάδους
- Απλοποίηση φορολογικής νομοθεσίας και μείωση της γραφειοκρατίας

Καταπολέμηση της γραφειοκρατίας

- Επιπλέον πόροι ~ €1δισ για την ενίσχυση των φοροεισπρακτικών μηχανισμών
- Ενδυνάμωση ηλεκτρονικών συστημάτων (π.χ. Connect)
- Προώθηση διακρατικών συμφωνιών για αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών

Αποτελέσματα

Το Ηνωμένο Βασίλειο κατάφερε να έχει ένα αποτελεσματικό και ελκυστικό στις επενδύσεις φορολογικό σύστημα

- Διεύρυνση της φορολογικής βάσης
- Προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων
- Η ενδυνάμωση των ηλεκτρονικών συστημάτων έφερε, σε σύντομο χρονικό διάστημα, ~ €2δισ στα κρατικά ταμεία

Η κυβέρνηση έθεσε ως πρωταρχική της προτεραιότητα την πάταξη της διαφθοράς, γραφειοκρατίας και της πολυνομίας

Στοχευμένες νομοθετικές παρεμβάσεις

- Εκσυγχρονισμός του πλαισίου αδειοδοτήσεων
 - Μετάθεση του ελέγχου για την έκδοση άδειας από το στάδιο πριν από την αδειοδότηση στο στάδιο κατά την λειτουργία της επιχείρησης
- Ενδυνάμωση της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων μέσω ειδικού εμπειρογνώμονα κατά της διαφθοράς από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Εμπειριστατωμένο σχέδιο κατά της διαφθοράς

- Εκπόνηση και υλοποίηση εθνικού σχεδίου "Διαφάνεια" κατά της διαφθοράς
- Θέσπιση Συντονιστικής Επιτροπής και Εθνικού Συντονιστή για την αξιολόγηση της εφαρμογής του εθνικού σχεδίου κατά της διαφθοράς

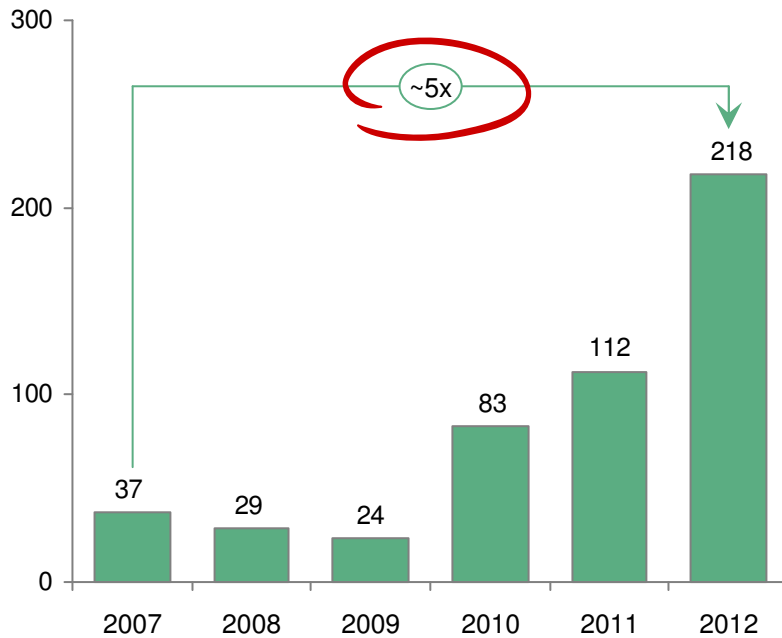
Δράσεις για την εξάλειψη της γραφειοκρατίας

- Κατάργηση δικαιολογητικών που δεν προσφέρουν προστιθέμενη αξία στις διοικητικές διαδικασίες
- Σύσταση διαδικτυακής πύλης ΕΡΜΗΣ όπου οι πολίτες μπορούν να κάνουν αίτηση και να παραλαμβάνουν ηλεκτρονικά τα πιστοποιητικά που χρειάζονται

Θετικά σημάδια από την καταπολέμηση της διαφθοράς

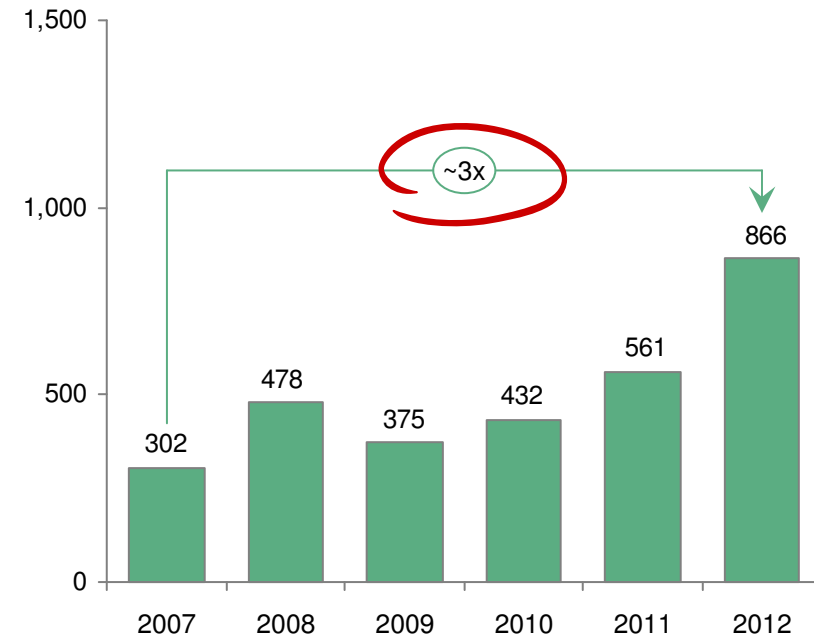
Ο αριθμός των υποθέσεων διαφθοράς κατά δημοσίων υπαλλήλων έχει πενταπλασιαστεί σε σχέση με το 2004

υποθέσεων διαφθοράς κατά δημοσίων υπαλλήλων

Διώξεις, απαγγελίες κατηγοριών και καταδίκες κατά υποθέσεων διαφθοράς έχουν τριπλασιαστεί σε σχέση με το 2007

διώξεων, απαγγελιών κατηγοριών και καταδικών

Η μεταρρυθμιστική προσπάθεια πρέπει να κλιμακωθεί με πρόσθετες θεσμικές τομές και στοχευμένες δράσεις

Δημιουργία Ανεξάρτητης Αρχής Πάταξης της Διαφθοράς

Δημιουργία Ανεξάρτητης Αρχής Πάταξης της Διαφθοράς

- Άμεση συνεργασία της Αρχής με την κοινοβουλευτική επιτροπή θεσμών και διαφάνειας
- Σκοπός της Αρχής θα είναι η έρευνα, προβολή, και παραπομπή υποθέσεων διαφθοράς
- Η λειτουργία της Αρχής θα γίνει με διαδικασίες που θα συνεπικουρούνται νομοθετικά από κάθε δημόσια υπηρεσία

Ανάπτυξη ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Ανάληψη δράσεων για την ταχεία ανάπτυξη του e-government

- Υποχρεωτική υποβολή αιτήσεων και έκδοση δημοσίων εγγράφων μέσω διαδικτύου
 - Π.χ. πιστοποιητικά γέννησης, άδειες κυκλοφορίας, κα
- Αξιοποίηση της υψηλής διάδοσης κινητών συνδέσεων για την επιτάχυνση της επικοινωνίας πολίτη-κράτους

Στοχευμένες θεσμικές παρεμβάσεις

Αναβάθμιση του θεσμικού πλαισίου για την μείωση της διαφθοράς & της γραφειοκρατίας

- Σχηματισμός ενός κέντρου μίας στάσης με πλήρη εξουσία στα πλαίσια του Enterprise Greece
- Σύσταση στο Συμβούλιο της Επικρατείας ενός νέου τμήματος ταχύρρυθμης συζήτησης και έκδοσης αποφάσεων
- Καθιέρωση ταχείας νομικής δίωξης των υψηλόβαθμων αξιωματούχων σε υποθέσεις διαφθοράς

Η κυβέρνηση ενήργησε με άμεσα βήματα στην καταπολέμηση της νεανικής ανεργίας

Σύνδεση εκπαίδευσης – αγοράς εργασίας

- Προγράμματα μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία (school-to-work) που υποστηρίζουν την απόκτηση πρώτης εργασιακής εμπειρίας
- Ανάπτυξη κινήτρων για την υποστήριξη των φοιτητών στην απόκτηση πρακτικής εργασιακής εμπειρίας

Στοχευμένα προγράμματα απασχόλησης νέων

- Πρόγραμμα "επιταγή εισόδου στην αγορά εργασίας" μέσω χορήγησης voucher για την κατάρτιση εξειδικευμένων δεξιοτήτων
- Πρόγραμμα "προώθηση καινοτομικής επιχειρηματικότητας" που ενισχύει τις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που ενσωματώνουν στοιχεία καινοτομίας
- Πρόγραμμα "επιχειρηματικότητα στην ύπαιθρο" που προωθεί νέους ανέργους στην απασχόληση στο αγροτοδιατροφικό τομέα

Άμεσες προτεραιότητες για το μέλλον για την καταπολέμηση της νεανικής ανεργίας και της μακροχρόνιας ανεργίας

Στοχευμένες παρεμβάσεις και καινοτόμα προγράμματα υπέρ της απασχόλησης

Προγράμματα που προωθούν εργασιακές ευκαιρίες στους νέους

- Ανάληψη δράσεων που να προωθεί την εργασία μαθητευόμενων νέων (π.χ. μέσω φοροαπαλλαγών, επιδοτήσεων) σε ιδιωτικές επιχειρήσεις

Στοχευμένες πολιτικές

- Δημιουργία διαδικτυακής πλατφόρμας που θα παρέχει συνολική πληροφόρηση
 - Από ανοίγματα θέσεων εργασίας μέχρι διαδικτυακή εκπαίδευση
- Θέσπιση συγκεκριμένων κριτηρίων για την χορήγηση επιδόματος υπό προϋποθέσεις προκειμένου να καταπολεμηθεί η μακροχρόνια ανεργία

Τόνωση της αγοράς

- Ενίσχυση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων δεδομένου του υψηλού πολλαπλασιαστή για εισοδήματα και δημιουργία θέσεων εργασίας

Σύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας

Έμφαση στην σωστή κατάρτιση των νέων ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας

- Στοχευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα για νέους ανέργους που εστιάζει στην κατάρτιση δεξιοτήτων και γνώσεων ανάλογα με τις ανάγκες της οικονομίας
 - Π.χ. στον τουριστικό τομέα (αντίστοιχο πρόγραμμα στην Γερμανία)
- Δημιουργία ειδικών προγραμμάτων διπλής μαθητείας όπου οι φοιτητές θα δαπανούν το ~75% του χρόνου συγκεκριμένων μαθημάτων σε ιδιωτική εταιρεία
 - Αντίστοιχα προγράμματα στην Αυστρία και στην Γερμανία (dual apprenticeship programs)

Μπορούμε να αισιοδοξούμε διότι υπάρχουν ακόμα σημαντικά περιθώρια βελτίωσης

Λόγοι για τους οποίους μπορούμε να αισιοδοξούμε

Σημαντικά πρώτα βήματα έχουν ήδη γίνει

- 1337 μεταρρυθμιστικές παρεμβάσεις μέσα σε διάστημα 3 ετών¹

Η Ελληνική οικονομία σταθεροποιείται μετά από χρόνια

Παραδείγματα άλλων χωρών που βρέθηκαν αντιμέτωποι με παρόμοιες προκλήσεις και τα κατάφεραν

Καταλύτες για την αντιστροφή του κλίματος

Να θέσουμε σωστά τις προτεραιότητες μας για την εξωστρέφεια

Να επιτύχουμε πιο αποδοτικό κεντρικό συντονισμό

Να επικοινωνήσουμε τα πρώτα επιτεύγματα

1. 2010-2013

Πηγή: Ινστιτούτο Οικονομικής Πολίτικης και Δημόσιας Διακυβέρνησης, Ελληνοαμερικανικό Εμπορικό Επιμελητήριο

Επαναπροσδιορισμός των βασικών αρχών της οικονομίας

Κατανάλωση – Επενδύσεις

Κράτος – Ιδιωτικός τομέας

Ευελιξία – Ασφαλιστικό σύστημα

Εξωστρέφεια - Εσωστρέφεια